

TĂNG CƯỜNG ĐOÀN KẾT TRONG KHỐI ASEAN ĐỂ GIẢI QUYẾT KHỦNG HOẢNG CHÍNH TRỊ TẠI CỘNG HÒA LIÊN BANG MYANMAR

BÙI THANH TUẤN (*)

Tóm tắt: Đoàn kết là một trong những giá trị cơ bản, quan trọng giúp Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) trở thành tổ chức khu vực thành công, bền vững; tạo dựng nên môi trường ổn định, hòa bình và an ninh trong hơn 50 năm qua. Tuy nhiên, vấn đề đoàn kết nội bộ trong ASEAN đang đối diện với nhiều thách thức lớn từ sự can dự, cạnh tranh chiến lược giữa các đối tác lớn, xung đột tôn giáo và sắc tộc đến những ứng phó, xử lý các xung đột nội bộ như khủng hoảng chính trị tại Myanmar hiện nay. Bài viết phân tích những phản ứng của ASEAN trước bất ổn chính trị tại Myanmar và đưa ra những gợi mở trong giải quyết khủng hoảng chính trị ở nước này, hướng tới mục tiêu xây dựng ASEAN đoàn kết, phát triển thời gian tới.

Từ khóa: ASEAN; đoàn kết; khủng hoảng chính trị; Myanmar.

Abstract: Solidarity is one of the basic and important values that help the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) become a successful and sustainable regional organization and create an environment of stability, peace and security over the past 50 years. However, the issue of internal unity in ASEAN is facing many great challenges from strategic engagement and competition among major partners, religious and ethnic conflicts to the response and handling of conflicts and internal conflicts such as the existing political crisis in Myanmar. This paper analyzes ASEAN's responses to the political instability in Myanmar and provides some suggestions for resolving the political crisis in this country, towards the goal of building ASEAN unity and development in the coming time.

Keywords: ASEAN; unity; political crisis; Myanmar.

Ngày nhận bài: 26/4/2021 Ngày biên tập: 19/5/2021 Ngày duyệt đăng: 11/6/2021

1. Đoàn kết - giá trị tích cực trong khối ASEAN

Đoàn kết là giá trị mà Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) sử dụng để duy trì sự nhất trí trong các cam kết chung và trách nhiệm tập thể đối với hòa bình, ổn định và sự thịnh vượng của khu vực trên cơ sở các nguyên tắc tôn trọng độc lập, chủ quyền, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau, giúp đỡ nhau vượt qua khó khăn nhưng không áp đặt. Đoàn kết, hợp tác cùng phát triển luôn là xu thế chủ đạo, là chất kết dính quan hệ giữa các quốc gia trong khối ASEAN. Vì vậy, đoàn kết là một giá trị tích cực thúc đẩy sự cần thiết phải củng cố các mối liên kết, hợp tác khu vực nhằm xây

dựng cộng đồng ASEAN gắn kết về chính trị, liên kết về kinh tế và cùng chia sẻ các trách nhiệm xã hội để ứng phó có hiệu quả trước những thách thức cũng như cơ hội hiện tại và trong tương lai.

Đoàn kết phải trên cơ sở tôn trọng sự đa dạng. Nếu không có sự tôn trọng đó thì rất khó đoàn kết vì mỗi quốc gia đều có bản sắc, điều kiện và lợi ích riêng. Muốn bảo đảm sự đoàn kết cần có cơ chế bảo đảm sự đồng thuận trong từng quốc gia, giữa các quốc gia thành viên, đồng thuận với cộng đồng quốc tế... nhằm tạo dựng sự thống nhất, phát triển chung; xây dựng môi trường hòa bình, ổn định và sự thịnh vượng của khu vực.

Đoàn kết đã tạo nên giá trị tích cực để các nước thành viên ASEAN chưa từng công khai xung đột với nhau kể từ khi khối này có 10

(*) TS; Cục Khoa học, Chiến lược và Lịch sử Công an, Bộ Công an

thành viên như hiện tại. Các nước đã có thể đưa ra những thỏa hiệp và tránh được xung đột nghiêm trọng với mức độ chưa từng thấy ở các tổ chức khu vực khác. Hơn nữa thế kỷ trôi qua với không ít những thăng trầm, nhưng với giá trị đoàn kết, ASEAN luôn chứng tỏ là nhân tố quan trọng góp phần bảo đảm môi trường hòa bình và ổn định, thúc đẩy hợp tác và phát triển ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Sức mạnh của tình đoàn kết ASEAN đã được chứng minh khi vững vàng vượt qua cuộc khủng hoảng tài chính năm 1997-1998; phối hợp và chia sẻ trong khắc phục hậu quả thiên tai, dịch bệnh lớn tác động đến khu vực... Đoàn kết và thống nhất cũng là chìa khóa tạo nên uy tín và mức độ tin cậy của ASEAN trong quan hệ với các đối tác bên ngoài, do vậy, với tinh thần đoàn kết và khả năng ứng xử linh hoạt, ASEAN sẽ vững vàng vượt qua các trở ngại và thách thức, thực hiện thành công các mục tiêu đề ra.

Nhìn chung, từng nước thành viên và cả tổ chức ASEAN đều dễ bị tác động bởi tình trạng hợp tác và cạnh tranh trong quan hệ nước lớn. Đây được cho là vấn đề có tính “cốt lõi” trong hoạt động của ASEAN kể từ khi thành lập (ngày 08/8/1967) đến nay. Sự khác biệt về thể chế chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội và sự chênh lệch về trình độ phát triển kinh tế vốn là đặc thù của ASEAN và chưa thể xử lý ngay. Tuy nhiên, trong giai đoạn trước mắt, sự khác biệt này sẽ dẫn đến sự khác biệt về cách nhìn nhận và theo đuổi lợi ích quốc gia giữa các thành viên, từ đó, đưa đến các mức độ cam kết khác nhau của các nước thành viên về đoàn kết và thống nhất của ASEAN.

Vấn đề đoàn kết nội bộ ngày càng đối mặt với những thách thức lớn từ sự chia rẽ, nhất là khi giữa các thành viên nảy sinh những mâu thuẫn mới hay những xung đột chính trị trong nội bộ như trường hợp ở Cộng hòa Liên bang Myanmar (Myanmar) hiện nay. Đặc biệt, sự chia rẽ trong ASEAN về những vấn đề trong nội bộ, nhạy cảm hay tranh chấp ở Biển Đông làm thay đổi lớn trong nhận thức, tư duy và cách thức xử lý, ứng phó của một số thành viên vì lợi ích quốc gia của mình. Hơn nữa, sự cạnh tranh ngày càng gay gắt giữa các cường quốc ở khu vực đang là một thách thức hiện hữu gây trở ngại cho sự đoàn kết trong ASEAN. Thậm chí, việc chia rẽ trong nội bộ ASEAN ngày càng lớn

hơn khi Mỹ hay Trung Quốc không coi sự thống nhất của ASEAN là mục tiêu chiến lược của mình, thay vào đó họ lợi dụng, khai thác những điểm yếu trong đoàn kết nội bộ khối cho những tham vọng riêng của họ. Hiện nay, Trung Quốc đang thúc đẩy triển khai sáng kiến “Vành đai, Con đường” (BRI) dẫn tới cọ sát với các chiến lược, vành đai an ninh của Mỹ, nhất là cắt đứt hướng triển khai Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPS) của Mỹ từ Ấn Độ Dương sang Thái Bình Dương thông qua Đông Nam Á “lục địa”.

Các chiến lược này trở thành công cụ tập hợp lực lượng mới của Trung Quốc và Mỹ, gây chia rẽ ASEAN và đặt khối vào trong môi trường cọ sát chiến lược nước lớn ngày càng nóng hơn. Sự chia rẽ này có thể làm suy yếu sự thống nhất, đoàn kết nội bộ khối và vai trò trung tâm của ASEAN trong xử lý các vấn đề khu vực, trong đó có vấn đề Myanmar. Bên cạnh đó, vấn đề xung đột tôn giáo và sắc tộc ở khu vực cũng gây thêm những rạn nứt, gây mất đoàn kết trong nội bộ các thành viên. Mặc dù đã chính thức trở thành cộng đồng từ ngày 31/12/2015, song ASEAN vẫn phải đối diện với nguy cơ chia rẽ nội bộ khối, điều này tác động mạnh mẽ tới vai trò, vị trí của ASEAN trong hợp tác quốc tế.

Thời gian tới, ASEAN sẽ còn gặp nhiều khó khăn trong việc giữ gìn đoàn kết nội bộ khối và vai trò trung tâm trong cơ chế an ninh khu vực do tình hình chính trị của các nước thành viên diễn biến phức tạp hơn. Dưới tác động của khủng hoảng kinh tế do đại dịch COVID-19 cùng các trào lưu chống toàn cầu hóa, chủ nghĩa dân túy, các hoạt động tôn giáo cực đoan và chủ nghĩa khủng bố, nhiều nước ASEAN đã có xu hướng ưu tiên lợi ích quốc gia và có tầm nhìn ngắn hạn. Sự phân tuyến có thể trở nên mạnh hơn giữa các nước ASEAN “lục địa” và ASEAN “hải đảo”, giữa các nước phát triển và chậm phát triển hơn, giữa các nước theo các mô hình chính trị, văn hóa - xã hội khác nhau ở Đông Nam Á⁽¹⁾. Gần đây, xu hướng chia rẽ nội bộ khối ASEAN bộc lộ rõ hơn do nội bộ một số nước thành viên bất ổn và sức ép chuyển đổi mô hình kinh tế khiến họ thay đổi ưu tiên chính sách, cam kết nguồn lực triển khai hợp tác với ASEAN bị ảnh hưởng. Điều này làm cho quan điểm và cách thức xử lý những vấn đề nhạy

cảm, phức tạp ở các nước thành viên thiếu rõ ràng, thống nhất. Những nguyên nhân này đang làm suy yếu ASEAN, thách thức việc duy trì vai trò trung tâm của ASEAN, thậm chí nội bộ bị phân hóa, chia rẽ khi có sự ảnh hưởng, tác động, can thiệp của các nước lớn.

Trong bối cảnh thế giới chuyển biến nhanh chóng, phức tạp, việc củng cố đoàn kết, thống nhất có ý nghĩa chiến lược, là nền tảng cho thành công của ASEAN trong tương lai. Thời gian tới, các nước ASEAN có thành công hay không còn phải phụ thuộc vào việc tăng cường sự đoàn kết để giữ được vai trò “trung tâm” và mức độ chủ động, thống nhất trong việc biến lợi thế địa - chiến lược của mình thành sức mạnh của cả khối. Cộng đồng ASEAN được thành lập là một dấu mốc lịch sử, nhưng mới chỉ là thành công bước đầu của sự đoàn kết. Liên kết và duy trì vai trò “trung tâm” của ASEAN trong cấu trúc khu vực là một tiến trình phát triển liên tục.

Theo đó, các nước nhấn mạnh ASEAN cần duy trì đoàn kết, xác định cách tiếp cận chung đối với những vấn đề an ninh, chiến lược ở khu vực nhằm bảo đảm lợi ích chung như xây dựng cộng đồng ASEAN, xử lý hiệu quả các vấn đề liên quan trực tiếp đến hòa bình, an ninh, ổn định và phát triển của khu vực như khủng hoảng chính trị tại Myanmar hiện nay. ASEAN cần củng cố các cơ chế hợp tác nội bộ khối cũng như với các đối tác hiện có nhằm tăng cường năng lực trong việc ứng phó với các thách thức an ninh truyền thống và phi truyền thống, nhất là các vấn đề nhạy cảm, phức tạp đe dọa đến an ninh và sự cân bằng chiến lược ở khu vực.

2. Khủng hoảng chính trị tại Myanmar và những phản ứng của ASEAN

Ngày 01/02/2021 - trước 01 ngày diễn ra lễ tuyên thệ của lưỡng viện quốc hội mới do Liên đoàn Quốc gia vì dân chủ Myanmar (NLD) kiểm soát (396/496 ghế giành được sau chiến thắng áp đảo trong cuộc bầu cử ngày 08/11/2020), quân đội Myanmar đã bắt giữ Tổng thống Win Myint, Cố vấn nhà nước Aung San Suu Kyi và một số nhà lãnh đạo cấp cao của NLD với các cáo buộc “tàng trữ thiết bị điện tử phi pháp”, “vi phạm luật quản lý thiên tai” hay vi phạm đạo luật Bí mật quốc gia,... đồng thời, tuyên bố tiếp quản chính quyền, ban bố tình trạng khẩn cấp trên khắp đất nước trong vòng 01 năm (có thể được kéo dài hơn)⁽²⁾. Trong thời gian này, Tổng

Tư lệnh các lực lượng vũ trang Myanmar, Thống tướng Min Aung Hlaing nắm quyền lãnh đạo Chính phủ chuyển tiếp (Hội đồng hành chính nhà nước) và các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp đều do Thống tướng Min Aung Hlaing nắm giữ, điều hành.

Trước hành động này, hàng trăm nghìn người dân Myanmar thuộc nhiều thành phần xuống đường biểu tình ở các thành phố lớn và nhiều địa phương để phản đối đảo chính, bắt chấp cảnh báo từ giới quân sự. Việc quân đội Myanmar trấn áp, bắt giữ và làm hàng trăm người dân thiệt mạng đã kích động tâm lý phản kháng, làm gia tăng căng thẳng và bạo lực trên diện rộng. Điển hình, ngày 22/02/2021 cuộc tổng đình công với quy mô lớn diễn ra trên khắp đất nước do tổ chức Gen Z và phong trào “bất tuân dân sự” kêu gọi tiến hành “Cách mạng mùa xuân” với tên gọi 22222, tương tự như phong trào 8888 trước đây⁽³⁾. Các tổ chức xã hội dân sự, có sự liên kết với các tổ chức phi chính phủ nước ngoài và internet, mạng xã hội được đánh giá là nhân tố thúc đẩy chính dẫn đến việc huy động được hàng trăm nghìn người biểu tình trên hầu hết các thành phố lớn và địa phương của Myanmar⁽⁴⁾. Xuất hiện các “công cụ” biểu tình từng được sử dụng ở nhiều nơi trên thế giới để phản kháng chính quyền chuyển tiếp⁽⁵⁾. Đáng chú ý, tâm lý “bài Hoa” tăng lên trong dân chúng, vì cho rằng Trung Quốc đứng đằng sau cuộc đảo chính này⁽⁶⁾. Tuy nhiên, hiện tại chưa thấy xuất hiện “cá nhân nổi bật” có thể đảm nhiệm vai trò “lãnh đạo” phong trào ủng hộ NLD tại Myanmar⁽⁷⁾.

Để đối phó với tình hình trên, Chính phủ chuyển tiếp đưa ra một loạt biện pháp nhằm ổn định tình hình và cam kết chuyển giao quyền lực. Thống tướng Min Aung Hlaing đã bổ nhiệm ông Wunna Maung Lwin, người có lập trường ủng hộ Trung Quốc làm Bộ trưởng Bộ Ngoại giao và tuyên bố tiếp tục duy trì các dự án kinh tế lớn hai bên đã ký kết. Động thái này được đánh giá là tìm đến sự hỗ trợ của Trung Quốc nhằm đối phó áp lực của cộng đồng quốc tế⁽⁸⁾. Ngày 10/02/2021, Thống tướng Min Aung Hlaing gửi thư cho Thủ tướng P.Chan-o-cha (nguyên là tướng quân đội đứng sau cuộc đảo chính tương tự tại Thái Lan), đề nghị được giúp đỡ. Trước sức ép của cộng đồng quốc tế, đại diện Hội đồng hành chính nhà nước đã tổ chức họp báo

ngày 16/02/2021 và cam kết sau giai đoạn chuyển tiếp sẽ tổ chức bầu cử để chuyển giao quyền lực. Nhưng cho đến nay, quân đội Myanmar chưa đưa ra thời gian rõ ràng tiến hành bầu cử và chuyển giao quyền lực. Về đối nội, quân đội Myanmar nỗ lực duy trì hoạt động kinh tế bình thường và chủ động tiến hành các biện pháp nhằm kiềm tỏa sự phản kháng của người dân như thiết lập tình trạng giới nghiêm, cấm tụ tập đông người, thu hẹp đường truyền và cắt mạng internet lúc cao điểm... Quân đội Myanmar cũng đẩy mạnh sử dụng phương tiện thông tin đại chúng nhằm tuyên truyền, vận động và áp dụng các công cụ “phản biểu tình”⁽⁹⁾.

Trước tình hình nêu trên, các nước ASEAN phản ứng thận trọng, từng bước tìm kiếm lập trường chung đối với bất ổn chính trị tại Myanmar. Sau đảo chính, cộng đồng ASEAN đã ra tuyên bố chung “ghi nhận” cam kết của ASEAN đối với dân chủ, pháp quyền, quản trị hiệu quả, nhân quyền và các quyền tự do cơ bản, kêu gọi “đối thoại, hòa giải và trở lại bình thường”. Tuy nhiên, các nước ASEAN chưa có lập trường thống nhất về khủng hoảng chính trị tại Myanmar do những tính toán lợi ích khác nhau và duy trì phương châm “đồng thuận”, “không can thiệp vào công việc nội bộ”. Thái Lan⁽¹⁰⁾, Philippines và Campuchia đã tuyên bố đây là “công việc nội bộ” của Myanmar. Singapore, nhà đầu tư lớn nhất vào Myanmar năm 2019, với số vốn khoảng 21,5 tỷ đôla tuy gần đây có một số hành động mạnh⁽¹¹⁾, nhưng nhìn chung phản ứng rất chừng mực, tập trung vào bảo vệ quyền lợi của doanh nghiệp nước này tại Myanmar.

Indonesia là quốc gia có sự can dự mạnh nhất, khi Bộ trưởng Bộ Ngoại giao nước này tiến hành ngoại giao con thoi, để làm “trung gian hòa giải”. Indonesia cho rằng Hiến chương ASEAN nên được duy trì, song cần ưu tiên hơn đối với các cơ chế hợp tác và pháp lý để giải quyết vấn đề chứ không chỉ đơn giản là một cuộc “đối thoại” giữa các bên. Với những nỗ lực của Indonesia và một số nước khác, các thành viên đã thống nhất tổ chức Hội nghị không chính thức các Bộ trưởng Bộ Ngoại giao ASEAN (IAMM) vào ngày 02/3/2021, dưới hình thức trực tuyến, nhằm tìm kiếm giải pháp cho vấn đề Myanmar, động thái đánh dấu sự khác biệt với truyền thống “không can thiệp” của Hiệp hội. Trước và trong Hội nghị, các quốc gia

Singapore, Malaysia, Philippines yêu cầu trả tự do cho bà Aung San Suu Kyi. Tuy nhiên, do lập trường khác biệt, Hội nghị lần này không ra được Tuyên bố chung, mà chỉ là Tuyên bố Chủ tịch thể hiện sự quan ngại và kêu gọi các bên kiềm chế, không kích động bạo lực.

Có thể nhận thấy, việc phát huy giá trị đoàn kết nhằm thống nhất lập trường chung và có các hành động cụ thể của ASEAN trong khủng hoảng chính trị tại Myanmar và trước đó là trong giải quyết cuộc khủng hoảng nhân đạo người Rohingya ảnh hưởng xấu đến uy tín của tổ chức này. Vai trò trung tâm của ASEAN trong cấu trúc an ninh khu vực châu Á - Thái Bình Dương đứng trước thách thức không thể giải quyết được vấn đề an ninh trong nội bộ. Hơn nữa, tình hình bất ổn kéo dài sẽ tác động tiêu cực đến sự đoàn kết, thống nhất lập trường chung của ASEAN trong giải quyết các vấn đề an ninh khu vực, nhất là khi Myanmar đảm nhiệm vai trò điều phối viên quan hệ đối ngoại ASEAN - Trung Quốc giai đoạn 2021-2024.

Thời gian tới, tình hình tại Myanmar sẽ diễn biến phức tạp, khó lường và tiếp tục trở thành vấn đề nóng làm biến động môi trường an ninh ở Đông Nam Á, rộng hơn là khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Vì vậy, nhằm phát huy giá trị đoàn kết và duy trì vai trò “trung tâm” cho môi trường ổn định, hòa bình và an ninh khu vực, các nước ASEAN, nhất là các quốc gia Indonesia, Singapore và Việt Nam cần tăng cường đoàn kết, hợp tác chặt chẽ, chủ động làm trung gian hòa giải để tình hình Myanmar sớm được ổn định. Các nước ASEAN cần đoàn kết để thống nhất lập trường, tổ chức đối thoại, trao đổi với các đối tác như Trung Quốc, Mỹ, Nhật Bản, Ấn Độ, Australia... nhằm đưa ra biện pháp phù hợp giải quyết vấn đề Myanmar. Điều này ảnh hưởng trực tiếp đến các lợi ích của ASEAN, khi một mặt hỗ trợ Myanmar đảm nhiệm tốt vai trò điều phối viên quan hệ đối ngoại ASEAN - Trung Quốc giai đoạn 2021-2024, mặt khác là tiền đề quan trọng tiếp tục phát huy giá trị đoàn kết, thống nhất lập trường chung đối với các vấn đề an ninh khu vực.

Bên cạnh đó, ASEAN cần tăng cường vai trò “trung tâm” trên thực tế, trước mắt là duy trì giá trị đoàn kết, hướng đến việc tạo sự đồng thuận của các nước thành viên trong việc xây dựng lập trường chung, thống nhất đối với tình

hình tại Myanmar. Nếu ASEAN không đóng vai trò trung gian để giúp tình hình Myanmar sớm ổn định và có tiếng nói quan trọng trong tiến trình “dân chủ hóa”, không những có thể làm khối suy yếu, chịu sự chi phối bởi một số nước lớn, mà còn ảnh hưởng nghiêm trọng đến các mục tiêu xây dựng ASEAN đến năm 2025 trở thành một cộng đồng gắn kết về chính trị, liên kết về kinh tế, có trách nhiệm về xã hội và hợp tác rộng mở với bên ngoài, trong đó mục tiêu của cộng đồng chính trị - an ninh là tạo dựng môi trường an ninh cho khu vực.

Là tổ chức khu vực thành công, bền vững; tạo dựng môi trường ổn định, hòa bình và an ninh trong 54 năm qua, ASEAN không chỉ được các đối tác lớn kêu gọi chủ động, tích cực trong vấn đề Myanmar, mà còn được cả cộng đồng quốc tế kỳ vọng phát huy hiệu quả giá trị đoàn kết và vai trò “trung tâm” trong việc xử lý khủng hoảng chính trị tại Myanmar hiện nay./.

Ghi chú:

(1) *Marty Natalegawa (2019), Does ASEAN Matter? A View from Within, ISEAS-Yusof Ishak Institute, p.148.*

(2) Ngày 04/4/2021, Phát ngôn viên của Quân đội Myanmar Zaw Min Tun cho rằng, tình trạng khẩn cấp có thể được “gia hạn thêm 6 tháng hoặc hơn”.

(3) Phong trào phản đối chính quyền dân sự của lực lượng dân chủ Myanmar năm 1988 - phong trào 8888, tượng trưng cho thời điểm tiến hành, ngày 08/8/1988.

(4) Ngày 12/02/2021, Cơ quan phát triển quốc tế Hoa Kỳ (USAID) đã tuyên bố tài trợ 42 triệu đô la cho các tổ chức xã hội dân sự Myanmar đấu tranh vì dân chủ. Cộng đồng người Myanmar tại Hồng Kông ra thư ngỏ ủng hộ người biểu tình trong nước.

(5) Biểu tượng “Ba ngón tay” trong phim “Đấu trường sinh tử” (Hunger Games) được lực lượng biểu tình thống nhất sử dụng để thể hiện sự chống đối chính quyền chuyển tiếp do quân đội chi phối.

(6) Trong xã hội Myanmar xuất hiện tin đồn và được đa số dân chúng tin rằng, Trung Quốc gửi các chuyến bay cung cấp cho quân đội máy móc để giúp dựng “tường lửa” trên mạng internet.

(7) Tương tự như vai trò của A. Navalnyi tại Nga hiện nay và Hoàng Chi Phong (Joshua Wong) trong phong trào biểu tình ở Hồng Kông năm 2014.

(8) Ông Wunna Maung Lwin là một cựu tướng lĩnh chuyển sang làm chính trị, có lập trường chống phương Tây và ủng hộ Trung Quốc. Trong giai đoạn mở cửa của Myanmar, dưới thời Tổng thống Thein Sein, từ năm 2011-2016, ông Wunna Maung Lwin là Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Myanmar.

(9) Trong lúc diễn ra biểu tình diện rộng phản đối đảo chính quân sự thì tại các thành phố lớn của Myanmar cũng xuất hiện các cuộc biểu tình của các nhóm nhỏ người ủng hộ quân đội Myanmar, cáo buộc bầu cử gian lận. Đây là công cụ “phản biểu tình” đã được một số nước, tiêu biểu là Nga sử dụng trong đối phó với các cuộc biểu tình diện rộng phản đối chính quyền của lực lượng đối lập.

(10) Thái Lan cũng đang phải đối phó với các cuộc biểu tình phản đối chính quyền do cựu tướng lĩnh quân đội nắm giữ nên cũng sẽ không can dự sâu và lên tiếng mạnh mẽ. Chính quyền nước này lo ngại làn sóng bạo lực leo thang tại nước láng giềng Myanmar có thể khiến mâu thuẫn giữa lực lượng dân sự và quân đội âm ỉ từ lâu bùng phát.

(11) Ngày 21/02/2021, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Singapore cho rằng việc sử dụng vũ khí sát thương nhằm vào dân thường không có vũ trang là “không thể tha lỗi được”.

Tài liệu tham khảo:

1. Lê Hải Bình (2018), *Về vai trò trung tâm của ASEAN trong cấu trúc khu vực châu Á - Thái Bình Dương đang định hình*, Tạp chí Nghiên cứu quốc tế, số 3/2018.

2. Cao Lực (2021), *“Myanmar: Căng thẳng gia tăng sau đảo chính”*, <https://nld.com.vn/thoi-su-quoc-te/myanmar-cang-thang-gia-tang-sau-dao-chinh-20210202224518629.htm>.

3. Đại Hoàng (2021), *“Trung Quốc lên tiếng về vụ chính biến ở Myanmar”*, <https://zingnews.vn/trung-quoc-len-tieng-ve-vu-chinh-bien-o-myanmar-post1179602.html>.

4. Bảo Vinh (2021), *“Bạo lực leo thang tại Myanmar”*, <https://thanhnien.vn/the-gioi/bao-luc-leo-thang-tai-myanmar-1366682.html>.

5. Anna Malindog-Uy (2021), *“Myanmar Crisis: What Is ASEAN Doing?”*, <https://theaseanpost.com/article/myanmar-crisis-what-asean-doing?>.

6. *Marty Natalegawa (2019), Does ASEAN Matter? A View from Within, ISEAS-Yusof Ishak Institute, p.148.*